

דברי ברכה

יעקב שרת:

מוראי ורבותי, כמובן אני רוצה להודות בשם העמותה לモרשת משה שרת על היוזמה לכנס את הקהיל הזה, את הציבור הזה לסדרה של הרצאות ליום עיון שלם וגדוש. ודאי יתרום את חלקו ליריעת ההלכה ומתרחבת של חקר משה שרת ודמותו.

הדבר התחל ביזמתו של גבי שפר, שבשעתו כאשר הקמנו את העמותה אמר, אתם צריכים לעשות יום עיון שניני בנושא משה שרת, דבר שלא היה עד אז. לפני 5 שנים התחילו במצוותה הצעת של עירית ערב עיון שניני בתל-אביב, ובו ודאי חלק מכם השתתפו, אולי בפועל ואולי כשמעים. אנחנו משתדלים להביא שניים, שלושה או אחד מרצים בנושאינו מגוונים. ככל שאנו נמשיכים אנחנו רואים שהיריעת ההלכה וממשיכה להשתרע הלאה. יש עוד על מה לדבר, וזה דבר מפתיע. דובר מה קצר על שכחה. אולי בנגד השכחה אנחנו זוכים בזה שדווקא בשנים האלה אנחנו יכולים ליהנות מהאהר נספת של דברים שטרם נלעסו. וזה קצר תורם לרענון של התפיסה ההיסטורית שלנו של משה שרת ובהקשר הרחב יותר של הזירה שבה הוא פעל.

ככה שמתוך ערבו העיון האלה מכך כמה שנים צמחו ימי העיון שערכה אוניברסיטת חיפה בדצמבר אשתקד. ומתוך שני ימי העיון האלה צמח היום הזה.ומי יודע, אחרי חיפה וירושלים אולי גם נגיעה לבאר-שבע.

עברו 35 שנה מאז מת משה שרת, והשאלות היסודיות של מהו סוד הקיים שלו, מהו סוד ההוויה שלו, מה סוד הגרעין המוצג שבתווך תוכו של משה שרת עדין טוען בירור. ואולי לעולם לא נגיעה גם לגרעין הזה. אולי יהיה אפשר להגיעה לגרעין הזה לגבי כל אישיות בכלל או אישיות היסטורית בפרט. אף על כן, מצווה להתקרב עד כמה שאפשר לגרעין הזה, וימי העיון, ההרצאות והעבודה שהעמותה עשוה, אני חשב, יקרבו אותנו ככל האפשר אל הלוז של משה שרת. ובאמת אפשר לומר שיש כמה שאלות שעדיין לא אגיד מחרכות לפתרונו הסופי, אבל תובעות בירור נוסף.

קודם כל קיימת השאלה באיזה מידת משה שרת ייצג, היוה חלופה למדיניות האחראית שהתגלמה באישיותו של בן-גוריון והמסד הבטחוני בכלל; האם הוא היה באמת חלופה, יכול לשמש חלופה, האם הוא היה רק קורקטיבה, האם משה שרת היה אישיות עצמו או בעצם רק איזה מין בן-גוריון קטן יותר. זאת שאלה מאד מעניינת שצריך לתת עליה הדעת. היא מתחשרת עם שאלה שנייה שעד היום עוד אין לה פתרון סופי, וזאת שאלה הקיטוע של הפעולות המדיניות של משה שרת, שביום מסוימים, ברגע מסוימים ראש הממשלה אמר, אני יותר לא יכול לעבוד עם האיש הזה וצריך להחליט, אני או הוא. והיה ברור כמובן, אפילו למשה שרת עצמו, מה תהיה התוצאה של הדבר.

מדוע זה קרה בכלל ומדוע זה קרה בתאריך שבו זה קרה? זאת שאלה שудין לא באה על פתרונה ואולי אנחנו נתקרב אליה.

אבל אני חושב שככל זאת תהיה טעות להשיקף ולנתח ולעסוק בנושא שנקרה משה שרת אך ורק כל הזמן מול איזושהי אישיות אחרת, אם זה בן-גוריון או אם זה מישו אחר, אלא צריך לדון במשה שרת לגופו. וגם פה יש הרבה מאד מה לעשות, מכיוון שהוא שרת השair מאחריו מורשת מאד-מאז עשירה. למעשה, העומתה שלנו מפעילים כמה על מנת להעמיד על מדי' הספרים את המורשת הזאת. רובה כולה ידועה לחוקרים. אין עוד איזה שם מקומות נסתרים שבהם מוחבאים איזה יומנים או מכתבים או דברים מסווג זה. אין! חוקר יכול הגיעו לכל מקום.

אף על פי כן החומר או רובו של החומר עדין לא נגיש לציבור, לתלמידים, למתעניינים, לקהל הרחב וגם אפילו לחוקרים. לכן אנחנו בעומת המשתדים להוציא לאור חטיבות שונות של דברים مثل משה שרת. אני לא עומד לפרט אותם, אבל מדובר בחטיבות של מכתבים בתקופות מאד אינטנסיביות שבahn הוא כתב יום-יום, לעיתים אפילו יותר מכתב אחד ושניים ושלושה ביום. ככה שיש תמיד מכנה משותף לכל החטיבה הזאת, וזה לא סתום איסוף אקלקטטי של מכתבים שנכתבופה ושם לאנשים שונים. ישנו נאומים של משה שרת, אם בכנסת, אם במוסדות מפלגת פועלי ארץ-ישראל ואם במסגרת התנועה הציונית. כל אחת חטיבה עצמה, שמתינה לחשיפה. בקרוב י יצא לאור ספר מכתבים שני. זה יהיה תכנת בינה בין משה שרת ורעייתו צפורה,امي, מתקופת מעצרו של משה שרת בטלפון. הם כתבו זה לזו יום-יום. רוב המכתבים השתמרו. רובם נכתבו בחשי, כלומר, לא עברו צנזורה ולכן הם

מכילים חומר רב ומעניין, שרובו כcolo פוליטי ולא משפחתי רכילותוי, אם גם למען הריאטיבינג, גם רכילות לא חסירה שם. הספר הזה ייצא בקרוב.

בנוסף לזה העמותה קיבלה על עצמה להוציא את הבιוגרפיה של משה שרת, שכותב גבי שפר. היא התרסמה ב- 1996, סוף שנת 96', באוקספורד יוניברסיטי פרס. ספר עב-כרס בן 1100 עמודים. הוא מוכיח לאולתו בעברית. בכלל עסקים שונים של העמותה הוא נדחה גם על-ידיינו, אבל הוא עשו נכנס לפעולה ואני מקווה שבתוך זמן קצר למדี้ הספר יראה אור בדיבובו של העמותה, בעריכה של העמותה.

את יומן שרת קיצרנו ותרגמו לאנגלית, ועשיו אנחנו עומדים לkrat ליטוש סופי של התקציר הזה, שעדיין הוא רב כמוות, לkrat הוצאתו לאור באנגלית. בעת ובעונה אחת, לאור העובדה, שהשפה השלטת השנייה בישראל הפכה לעברית ויש קהל עצום של קוראי רוסית בארץ, החלנו לתרגם את היומן גם לרוסית. את היומן המקורי התחלנו בעבודה הזאת. כבר תרגם הערך השני ועובדים עשו על הערך השלישי. זה גם כן עבודה די גדולה. היא תחייב כМОון מגנון הערות יותר נרחב ויוטר מבחר לקורא הרוסי, אבל מדובר בה בקהל של קוראי רוסית גדולה מאד, משכילה מאד, אבל בורה למורי ומה שקרה בשנות החמישים. אני חשב שנעשה בזה שROT עזום לא רק למשה שרת אלא גם לההיסטוריה.

אגיד עוד דבר אחד בקשר לתוכניות שלנו. אנחנו מרגשים צורך חיוני להשלים את יומן מדיני של משה שרת, שכידוע לכם מחזק חמשה כרכבים, הוצאה על-ידי הסוכנות היהודית בשיתוף עם "עם עובד". מתחילה משום מה ב-

1936, למרות שרת התחיל את עבודתו המדינית ב- 1931 כעוזרו של ארלוזורוב וכבר אז יש, ולא ברור לי עד היום (או אני לא הייתי כל-כך מעורב בעניינים) מדוע החליטו שצורך להתחיל ב- 1936 דווקא. אבל היום הזה מסתים במאי 1942 כאילו מ- 1942 ועד 1948 לא קרה שום דבר ביישוב ובעם היהודי. זו, במלים פשוטות, שעורരה, שהעבדה על ליקוט החומר והוצאתו על ידי הסוכנות ו"עם עובד", כפי שהם התחילו במצבה הזאת, שהמצווה הזאת נזנחה. במרחך של צעדים ספורים מהבית הזה עומד בית גדול מאד, בניין המוסדות. משה שרת בילה בבית הזה, להוציא כמה גיחות לחו"ל, 22 שנה, מ- 1931 עד 1948 ומ- 1961 עד מותו.

אני רוצה בהזדמנות זאת (אתם לא אשימים) להזכיר את העובדה הזאת, שלא זו בלבד שהסוכנות הפסיקה למן את הוצאה יומן מדיני, שה ממש מעשה ברארי, אלא שמאז ועד היום כל הפניות של העמותה לסוכנות לטיעון לנו במצבה דרך להוציא לאור את היומן, ככלומר, על ידי הקצת המימון הדרוש להוצאה עוד שלושה, ארבעה, חמישה כרכים, איני יודע בדיק (זה הכל תלוי בחומר), לא נונתה לקריאה אחת. זה דבר שקשה להעלות על הדעת ולא יכול להסביר אותו.

אגב,ذكرתי את מכתביו משה שרת וצפורה שרת מלטרון. צריך לדעת שמשה שרת באותה תקופה כתב כארבעה מכתבים ביום לאים שונים. המכתבים האלה הם מורכבים מאד, מכיוון שהם כתובים במין קוד שנועד להקשות על הצנזרה הבריטית או על הבריטים, במידה שהם יניחו ידם על המכתבים האלה, את הבנת הדברים. למשל, אם קוראים שם על אישיותו של משה פזית, אז אחרי מאיץ אינטלקטואלי ניכר אפשר להגיע למסקנה

שמדובר בגולדה מאיר, וודאי הבריטים לא היו מגיעים לזה. בן-אבייגדור, נאמר, זה דוד בן-גוריון, כי אביו שמו היהABIIGDOR, וכוי וכוי. אבל יש שם קודים הרבה יותר משוכלים, הרבה יותר מתגרים ולא את כולם הצלחנו לפענח. אחד היושבים פה, פיני עופר, עוסק בזוה ומיום ליום יש לו בהתאם הארה והוא מגיע לפתרון של עוד אחד מן הצפנים הנסתרים הללו. אני מניח שבגלל הצפנים האלה שהיקשו על חוקרים יהיה בפרשנות הזה שהוא חדש, כי לא כל החוקרים שקראו את המכתבים האלה השכilio להגיא ל��שות או לעומק המשמעות הנסתרות שבמכתבים הללו. זאת תהיה חגיגה.

אני אסימם בדברי אלה. נקווה שיהיה זה, - אני לא מקווה, אני בטוח שהיום הזה יוסיף לנו ליריעה המתפתחת והולכת, המשתרעת של ההוויה של משה שרת ונמשיך בזוה.